

347. 626

СУДСКА СУДСКЕ ПРАКСЕ
СВЕСКА 2.

СУДСКА ПРАКСА
ИЗ БРАЧНО-ИМОВНОГА ПРАВА

Саставио:
Др. НИКА ИГЊАТОВИЋ
судија Касационог суда у Новом Саду.

Бр. 193?

Штампарија Душан Чампраг и друг, — Нови Сад.

~~38647~~
3439 F

Мала збирка судске праксе
СВЕСКА 2.

СУДСКА ПРАКСА
ИЗ БРАЧНО-ИМОВНОГА ПРАВА

Саставио:
Др. НИКА ИГЊАТОВИЋ
судија Касационог суда у Новом Саду.

Штампарија Душан Чампраг и друг, — Нови Сад.

Брачно-имовно право

Брачно-имовно право уређује имовне односе између брачних другова, као такових.

На пољу брачно-имовног права постоје два главна система: систем имовне одвојености и систем спајања, уједињења имовине. Код првог система, брак не ствара никакве промене у имовним односима брачних странака; док код другог система, жена долази под мужевљеву власт, губи имовну пословну способност или бар бива знатно ограничена или њезином имовином рукује муж.

Војвођанско брачно-имовно право — које важи на правном подручју Касационог суда у Новом Саду — смеса је ова два система у толико, што се за време брака оснива на начелу имовне одвојености, а по престанку брака донекле прихваћа други систем у установи заједничке тековине. Ипак је основно начело угарског брачно-имовног права: имовно-правна независност брачних странака. Брак не спречава брачног друга, да својом имовином управља и располаже потпуно слободно и независно од другог брачног друга. Према овоме систему, ни један брачни друг — без изречне или прећутне пуномоћи, која се може повући у свако доба — није овлашћен, да управља и располаже посебном имовином другог брачног друга. Друкчије је само код мираза, предатог мужу, јер руковање миразом припада мужу, и

6. 32571

ако право својине остаје женино. Али, ако жена опуно-
моћи мужа да рукује њезином посебном имовином, онда
муж није дужан, да својој жени положе рачун о при-
ходу тога иметка. По себи се разуме, да се ово правило
не односи на случај, када муж прода ствари које сачи-
њавају женино посебно имање, јер у овом случају муж
је дужан, да жени поднесе обрачун о примљеној про-
дајној цени.

Војвођанско брачно-имовно право познаје четири
установе: посебно имање, заједничка тековина, мираз и
награда за верност. Судску праксу, која се односи на
ове четири установе, као и на имовне односе брачних
другова у опште, доносимо у следећем:

I. Посебно (слободно) имање.

1) У погледу имовних односа брачних другова
у важности је посебна имовина жене, дакле начело
система имовне одвојености, услед чега жена сло-
бодно располаже својом имовином — у колико ју
није предала мужу на име мираза; муж, без посебне
пуномоћи нема права да рукује и располаже же-
нином имовином. (К. 6851-1917.)

2) По угарском праву, муж није зак. заступ-
ник своје жене. Жена за време трајања брака не
потпада под мужевљеву власт у погледу рукувања
својим посебним иметком. (К. 518-98.)

3) У недостатку противног споразума, претпо-
ставља се, да је жена пренела на свога мужа руку-
вање њезином имовином и убирање плодова, из че-
гра излази, да муж може и у своје име повести
парницу ради поседа женине имовине, коју је треће
лице одузело. (К. 2141-902.)

4) Жена може своје посебно имање, које је

предала мужу на рукување, у свако доба узети у
своје руке. (Кс. у Новом Саду, Г. 53-921.)

5) Сеферини, који служе као женски накит,
већ су по своме определењу посебно имање жене.
(Кс. у Новом Саду, Г. 227-921.)

6) Ако муж женине сеферине прода без же-
ниве пристанка, дужан је на захтев жене, сеферине
као такове ствари које се могу заменити, издати у
природи или исплатити њихову вредност. (Кс. у Н.
Саду, Г. 227-921.)

7) Право располагања и рукувања предметима,
који су прибављени за време трајања брака, као и
њиховим приходима, припада оном брачном другу
из чије имовине они потичи, и тако имовина која
потиче из имовине једног брачног друга, не може
служити за покриће дугова другог брачног друга.
(К. 95 912.)

8) Сваком брачном другу припада право рас-
полагања и рукувања својим посебним иметком, и
за време брачног живљења; на супрот овоме, пар-
ничног противника жениног терети доказивање тога,
да је жена овластила свога мужа, да некретнине
изда у закуп. (К. 2213-921.)

9) Ако муж рукује жениним посебним имет-
ком, у недостатку противног споразума, он је о-
влашћен и на то, да слободно располаже приходом
посебног имања и није дужан, да о томе подноси
рачун својој жени или њезиним наследницима, ни-
ти је дужан да врати уbrane приходе. Али ово мужевљево
право располагања и рукувања — ако није
друкчије уговорено — смрћу женином одма пре-
стаје, у по мужу још неубрани приходи посебног
иметка, спадају у заоставштину и припадају жени.

ним наследницима, муж има право само на то, да тражи трошкове и издатке око стварања тога прихода. (К. 2245-913.)

Посебан иметак је:

10) за време брака жени купљено рубље и одело (К. 806-923.);

11) за време одвојеног живљења прибављена имовина и онда, ако је брачни друг опростио кривицу другом брачном другу (К 1563-927.);

12) за посебно имање у замену добивени имовни предмети (К 736-924.);

13) имовина, коју један брачни друг за време постојања брака прибави од другог брачног друга (К. 451-916 — Н. О. 418.)

14) Из посебне имовине прибављене покретне ствари имају се у случају излучне тужбе разрешити испод заплене, и ако се оне у односу између брачних странака имају сматрати заједничком тековином. (К. 2718 933.)

15) За време трајања брака текући приходи посебног иметка, имају се узети у рачун, не у корист брачног друга, чије је то посебно имање, него у корист заједничке тековине. (К. 4890-914.)

16) Ако је муж исплатио куповну цену за купљену непретнину, која је у земљ. књизи, у једнаком сразмеру уписана као својина брачних другова, онда се сматра, да је муж ову куповну цену поклонио својој жени. (К. 6107-907.)

17) Посебан иметак се може тражити од друге брачне странке и за време брачне заједнице. (К. 2372-912.)

18) Сталном судском праксом је утврђено то материјално правно правило, да се посебни иметак

само онда може тражити и досудити у природи, ако стварно постоји у имовини брачних другова. Једини је изузетак: када у случају трампе у замену //. добивена непретнина ступа на место замењене не-претнине. У осталим пак случајевима у место мањкајућег, већ непостојећег посебног иметка, има да се изда само вредност, која долази до изражaja у њезиној продајној ценi, а нема места томе, да се у место већ непостојећег посебног иметка изда у природи друга непретнина сличне каквоће, чак ни онда, ако је ова непретнина купљена из продајне цене посебног иметка односно из његове вредности. (К 1245 921.)

19) Ако је муж убирао приходе непретнине која сачињава посебно имање женине, а која је купљена новцем поклоњеним од стране мужа, па се жена није противила томе, и од мужа никада није тражила тај приход, онда је муж с правом употребио тај приход ове посебне имовине женине на потребе домазлука. (К. 6107-907)

20) Ако се повећа вредност једне ствари, која сачињава посебно имање једне брачне странке, а поред тога постоји та ствар у природи, тада то повећање вредности само по себи још не може послужити основом заједничке тековине, јер то повећање иде у корист оне странке, чије је упитно посебно имање. (Кс. у Новом Саду, Г. 281-925.)

21) Оне ствари опреме и домазлук, које је жена донела у заједнички домазлук, а које има права и муж да употребљава услед њихова определења за заједничку употребу, жена за време постојања брака не може одузети из заједничке употребе, ни онда, ако је прекинула брачну заједницу и одвојено живи од мужа. (К. 7290-916)

22) Овака је ствар и постељина. (К. 2876-918.)

23) Из овог правног правила излази и то даље правно правило, да оне ствари, које по своме определењу не служе за заједничку употребу брачних другова, него искључиво за употребу женину, жена с правом може однети из заједничка стана и није дужна да ове ствари врати у мужевљев посед (К. 3432-921.)

24) Жена је власна да од ствари које је донела у заједничко кућанство, тражи пре развода брака, само оне, које служе искључиво њезиној личној употреби, а не може тражити издавање оних предмета, који служе заједничкој употреби и њеној и мужа јој. (Кс. у Новом Саду, Г. 861-932.)

25) Постојање брачног односа не спречава брачног друга, да по начелу приватнога права, тражи због грубе неблагодарности враћање некретнине, коју је из своје посебне имовине поклонио другом брачном другу. (К. 1186-914.)

26) У погледу заједничке имовине, коју су брачни другови купили на заједничко определење, не може се тражити укидање имовне заједнице све дотле, док траје то определење. (К. 669-919.)

Види сл. 121.

* * *

Посебно (слободно) имање брачних другова је дакле имање:

1) које је брачни друг имао приликом ступања у брак;

2) које је добио додуше после склошењеног брака, али на основу прибављања, које се догодило још пре склапања брака (н. пр. пре склапања брака купљена срећка буде извучена после склапања брака);

3) до којега је брачни друг дошао за време постојања брака путем наследства, легата или поклона, дакле бестеретно;

4) које по своме определењу служи употреби само једном брачном другу (на пр. одело, накит);

5) које по изреченој вољи брачних странака или трећег лица постаје посебно имање;

6) отиштета, добивена за штуту, причињену у супстанцији посебног иметка; и

7) пораст вредности посебног иметка, која је наступила сама од себе.

Жена дакле, исто као и муж слободно рукује и располаже својом посебном имовином. Од овога правила слободног располагања посебним иметком, правна пракса је установила изузетак у погледу опреме и предмета који спадају у уређај, намештај заједничког стана брачних другова. Од ових предмета брачни друг, који је раскинуо брачно живљење, може сасобом да однесе само оне покретне ствари, које су неопходно потребне за његову личну, сопствену употребу. — Разуме се, ако је остављени брачни друг напустио заједнички стан и предмете намештаја сместио у складиште, тиме је престало то определење и намена тих ствари, да служе сврси заједничког стана, па у оваком случају брачни друг који је прекинуо брачно живљење, може да тражи издавање ствари, које су његово посебно имање.

Друго ограничење постоји у погледу укидања заједничке имовине. Наиме, кад брачни другови за време трајања брака заједнички купе некретнину, у погледу ове некретнине, један брачни друг не може тражити укидање имовне заједнице, ако је куп учињен са том сврхом и претпоставком, да та некретнина, за време трајања брака остане заједничка, односно да се одржи

имовна заједница док она служи остварењу споменуте сврхе. (Види сл. 26.)

Овде ваља напоменути још и то, да за ствари, које се нађу у заједничком стану брачних другова, постоји презумција, да су оне мужевљева својина, — сем оних ствари, које служе личној употреби жениној, или које су означене жениним именом или монограмом. За ове потоње се претпоставља, да су женина својина. Ко противно тврди, ту своју тврђњу има да докаже.

II. Заједничка тековина.

27) Имовно-правни односи, који потичу из породичног стања брачних другова, имају се пресуђивати по домаћим законима, који су били у важности у времену склапања брака. (К. 5833-906 — 2803-912 и 8124-925 — Н. О. 8.)

28) При пресуђивању жениног потраживања у погледу заједничке тековине по правилу је одсудно и меродавно лично стање мужа у времену, кад је брак склопљен, и оно право, које је у важности у месту, где је билостално место станововања мужа (Кс. у Новом Саду, Г. 365-925 и 396-925.)

29) Захтев жене на заједничку тековину, ако јој ова припада већ на основу самог брачног живљења, има се пресудити по личном стању мужевљевом у времену склапања брака, а не у времену стицања и прибављања. (К. 3607-910.)

30) Са гледишта заједничке тековине меродаван је мужевљев друштвени положај у времену склапања брака. (К. 4992-922 — 3505-936.)

31) Да ли има заједничке тековине у првом реду је меродавно то, да ли постоји неки вишак између иметка који је постојао пре брака, и онога

који је преосгao приликом престанка брака. (Кс. у Новом Саду, Г. 14 930.)

32) Тековином у опште, па тако и заједничком тековином за време брака, може се сматрати само оно, чиме се мужевљева имовина умножила за време брака. (2563-83.)

33) Зај. тековином има се сматрати она имовина, која премаша вредност, која је постојала приликом склапања брака; дугови се дакле пре свега имају одбити од оставинског иметка (2952-94). Ову већу вредност има да докаже онај, ко тражи заједничку тековину. (5642 98.)

34) За време брака стечена имовина има се сматрати заједничком тековином, сем оне посебне имовине, што је брачни друг добио под правним насловом наследства или поклона. (Кс. у Новом Саду, 596 932.)

35) За време брака стечене некретнине сачињавају заједничку тековину, а посебним иметком се има сматрати само употребљена цена. (Кс. у Новом Саду, Г. 886-930.)

36) Претпоставка је, да је заједничка тековина свака имовина стечена за време постојања брака и заједничког брачног живљења. (К. 4451-924.)

37) Правна је претпоставка да за време трајања брака стечен иметак сачињава заједничко тешко. Противно се има доказати, (Кс. у Новом Саду, Г. 617 932 — 933 930.)

38) Основицу заједничке тековине чини заједнички рад брачних странака; према томе, једном брачном другу за време брака поклоњена некретнина није заједничка тековина. (К. 6439 96.)

39) Иметак стечен путем поклона, не може се

сматрати заједничком тековином. (Кс. у Новом Саду, Г. 60 932.)

40) Није заједничка тековина она вредност, коју брачни друг поклони другом брачном другу, већ је то посебна имовина обдаренога. (К. 4251-916.)

41) Некретнине купљене за време брака, сачињавају заједнички стечена иметак брачних странака, па и онда, ако су оне купљене за време брака за узајмљени новац, а зајам исплаћен од стране једне брачне странке тек после смрти друге странке. (Кс. у Новом Саду, Г. 533 930.)

42) Иметак стечен за време трајања брака јесте заједничко тајство и онда, ако је куповну цену исплатио само један брачни друг из свога посебног иметка. У том случају плаћена куповна цена сачињава посебан иметак. (Кс. у Н. Саду, Г. 723-929.)

43) Правно је правило, да када брачне странке за време постојања брака, мужевљевој кући додграде нову кућу, вредност те додрађене куће има се сматрати заједничком тековином. Ако та нова, дозидана кућа не би могла бити предметом посебног уговора, јер се не може продати сама без старе куће, којој је додрађена, тада се вредношћу тога дела куће има сматрати она имовна вредност са којом је поскочила у вредностим ужевљева кућа с обзиром на додрађени део, и то у то време, када је престао брак. (Кс. у Новом Саду, Г. 341-923.)

44) Хамбар саграђен на посебном иметку, ако сачињава заједничку тековину, има се продати на дражби, а куповина поделити међу супружима. (Кс. у Новом Саду, Г. 640 31.)

45) За време брака стечена имовина има се сматрати заједничком тековином брачних другова.

Природу заједничке тековине не мења та околност, што је право власништва уведено на име само једне брачне странке. (Кс. у Новом Саду, Г. 232-932.)

46) Заједничка тековина је за време брака стечена имовина, и онда, ако ју је муж купио из мираза. (К. 6986-905.)

47) Заједничка тековина је за време брака прибављен вредносни папир и уложна књижица. (К. 3189-912.)

48) Заједничка тековина је градња за време брака. Земљиште које је посебан иметак, као мања вредност постаје заједничка тековина. (К. 1828-29.)

49) Заједничка тековина је имовина стечена за време брака по брачном другу, који је трговац или индустријалац. (К. 332-896.)

50) Од стране жениних рођака, несумњиво с тим определењем дата имовина, да се жени и поред материјално пропалог мужа осигура одговарајући живот и издржавање, јесте посебна имовина, она се dakле не може сматрати заједничком тековином. (К. 6960-917.)

51) Ако муж за време трајања брака прекупи некретнину од своје браће, коју су они наследили од својих родитеља, онда ова земља сачињава заједничку тековину, и после смрти мужевљеве, половину те некретнине добија жена у власништво. (К. 6346-905.)

52) Имање које угарски држављанин, угарске надлежности, стече за време брака, заједничка је тековина и онда, ако је имовина стечена у Хрватској. (К. 4574 908.)

53) По сталној судској пракси посебном имовином се има сматрати и као такова не долази под

поделу као заједничка тековина она некретнина, коју је брачни друг за време трајања брака добио од свога брачног друга. (К. 4251-916).

54) Правно је правило, да се заједничком тековином могу сматрати само она добра, која су стечена за време фактичног заједничког живота брачних другова, а не и она имовна добра која су после коначног растајања, па до правомоћног развода брака стечена. (Кс. у Новом Саду, Г. 42-924)

55) После престанка заједничког брачног живота од стране једног брачног друга стечена имовина, не може се квалифиkovati заједничком тековином, јер основ заједничке тековине је не само постојање брака, него и заједничко брачно живљење и заједничко привређивање брачних другова. (К. 1275 912).

56) Сама по себи та околност, што је муж годинама живео у Америци, удаљен од своје жене, не укида заједничко стицање међу брачним друговима, ако муж није отишao у Америку у тој намери да прекине брачну заједницу, него се у споразуму са женом отселио у Америку ради зараде. (К. 4658-1915.)

57) За време трајања заједничког брачног живљења купљена имовина, заједничка је тековина. Одвојено живљење брачних другова, зато што је муж на војној дужности, не значи прекид брачне заједнице. (Кс. у Н. Саду, Г. 933 930)

58) По сталној судској пракси заједничком тековином се имају сматрати и оне некретнине, које су истина у времену одвојеног живљења купљене, ако се касније брачно сажиће поново успостави, а одвојено живљење није трајало дуже од 2—3 године. (Кс. у Н. Саду, Г. 30-930.)

59) Са гледишта заједничког тецива, не може

се сматрати да је прекинут брачни живот, кад је муж отсутан због издржавања казне лишења слободе. (К. 2671-913)

60) Право на зај. тековину простира се само на имовину прибављену за време брачног живљења, а не може се протегнути на имовину стечену после прекидања заједничког живљења, чак ни онда, ако је за прекидање заједничког живљења дао узрока онај брачни друг, који је прибавио то имање. (Н.О.9 752-911.)

61) Жена није сустицатељ у оном времену у коме је живела у конкубинату, мада јој је муж у то време био отсутан у Америци. (К. 6017-916.)

62) У замену добивена некретнина само је онда зајед тековина, ако је и у замену дата некретнина била зајед. тековина. (К. 9042-891.)

63) Правно је правило, да ако се повећа вредност једне ствари, која сачињава посебно имање једне брачне странке, а поред тога постоји та ствар у природи, тада то повећање вредности само по себи још не може служити основом заједничке тековине, јер то повећање иде у корист оне странке, чије је упитно посебно имање. (Кс. у Н. Саду, Г. 281-925)

64) Измакна добит иза заједничког тецива припада странци од оног дана, од кога јој припада право да тражи издавање поседа (Кс. у Н. Сад, Г. 42 924.)

65) Камате, које теку за време трајања брака на зајам који даје један брачни друг другом брачном другу из своје посебне имовине, као плод имовине: заједничка су тековина. (Кс. у Н. Саду, Г. 967-930.)

66) Ствари, које су ступиле на место, пре склапања брака већ постојећих, али за време брака употребом дотрајалих, и несталих ствари, не могу се сматрати заједничком тековином. (Кс. у Н. Саду, Г. 640-31.)

67) Не постоји презумција на заједничку тековину у погледу имовине која је за време стварно одвојеног брачног живљења прибавио један од брачних другова. (9194-90.)

68) Аустр. Грађ. Законик не познаје установу заједничке тековине. (Кс. у Н Саду, Г. 365 925.)

69) Заједничка тековина су нове покретне ствари, набављене на место покретних ствари за време трајања брака потрошених или измењених. (К. 3231-930.)

70) Заједничка тековина се установљава тако, да се најпре установи вредност заоставштине по одбитку свих оставинских дугова, дакле и мираза, и да се од тако установљене чисте имовине има одбити посебна имовина остављачева, па што остане после свега тога, то је заједничка тековина. Мираз дакле има да терети сву имовину, како ону посебну остављачеву, тако и ону стечену за време брака. (Кс. у Н. Саду, Г. 280-926.)

71) Заједничка тековина постоји, ако се укаже вишак по одбитку како посебног тако и оног иметка који је постојао већ пре склапања брака, од иметка постојећег у времену престанка брака; а право на заједничку тековину не може се остварити на поједине предмете, већ само на вишак који се укаже. При израчунавању тога вишака не може се узети у обзир вредност оних ствари, које су ступиле на место оних, које су постојале већ пре брака, али су за време брака дотрајале или нестале. — Исто тако не долази у обзир ни повећање вредности једне постојеће ствари. — Своте које служе за допуну посебне имовине, има суд да израчуна из службене дужности. (Кс. у Н. Саду, Г. 275 934.)

72) Брачни друг може тражити издавање при-

СРПСКА РЕПУБЛИКА
САНДЖАКСКА МИЛИЦИЈА
17. IV. 1945.

падајуће му половине заједничке тековине без обзира на посебну имовину која је пре склопљеног брака припадала другом брачном другу, а која приликом склапања брака већ није постојала. (Н. О. 13.-2434-907.)

* * *

Дакле имовна вредност, која на основу заједничке тековине припада једном брачном другу из имовине прибављене за време трајања брака, не одговара за такав посебан иметак, који је пре склопљеног брака припао другом брачном другу, а који приликом склапања брака већ није постојао; брачни друг дакле, из имовине стечене за време трајања брака може тражити издавање заједничке тековине без обзира на посебан иметак који је припадао другом брачном другу још пре склапања брака, а који приликом склапања брака већ није постајао. За вредност оваке посебне имовине одговара само онај део иметка стеченог за време брака, који спада на оног брачног друга, који је имао то посебно имање.

73) Из заоставштине се у првом реду има излучити иметак од гране; све дотле док је тај иметак — у колико га више нема у природи — од веће вредности, него цела заоставштина, не може бити говора о стеченом иметку и следствено томе о заједничкој тековини. (Кс. у Н. Саду, Г 703-932.)

74) Код израчунавања висине заједничке тековине, одлучна је вредност у времену престанка брака. (Кс. у Н. Саду, Г. 617-932.)

75) При израчунавању заједничке тековине меродавна је вредност на дан смрти. (К. 3017-926)

76) При израчунавању заједничке тековине не може се у корист посебне имовине надокнадити она вредност, коју власник посебне имовине, за време

брачног живљења растече или којом је ту имовину смањио поклонима. (К. 2876-933.)

77) Код израчунавања заједничке тековине не може се узети у рачун некретнина поклоњена удовици, ако нема података за то, да је оставитељ желио, да се та некретнина урачуна у заједничку тековину. (К. 1828-929.)

78) Код израчунавања заједничке тековине, као тековина имају се узети све оне покретне ствари, које су брачни другови за време брачног живљења стекли и које су постојале приликом престанка брака, подразумевајући овде и оне покретне ствари, које сачињавају плод или приход имовине брачног друга. Ове покретне ствари имају се узети у оној вредности, коју су имале приликом престанка брака; а ако их је продао онај брачни друг који је приликом престанка брака остао у њиховом поседу, онда у њиховој продајној цени, сем ако друга странка докаже, да је продаја по ниској цени учињена у сврси њезиног оштећења. (К. 6437-931.)

79) При израчунавању заједничке тековине, не може се као терет узети у рачун ни погребни трошак ни наследна пристојба, јер ови не терете заједничку тековину, него заоставштину односно наследнике; не могу се узети у рачун ни камати на дуг доспели и исплаћени после смрти оставитеља, јер ове су дужни да из прихода оставинског иметка плате наследници који уживају оставинско имање. (К. 6437-931.)

80) О тековини и односно заједничкој тековини не може бити речи све дотле док се не накнади имовна вредност, која је постојала у времену склапања брака, али је за време брака отуђена: ради

тога се има установити супстанција имања које је постојало како у времену склапања брака, тако и у времену престанка брака, и од овога потоњега — сем оног иметка, које су странке већ поделиле — има се одбити оно прво, па само сувишак се има сматрати заједничком тековином. (К. 1205-911.)

81) Код израчунавања заједничке тековине, у место оних ствари које су брачни другови имали пре склапања брака, па су их у току трајања брака продали или потрошили, има се рачунати она вредност, коју су те ствари имале приликом продаје или потрошње. (Кс. у Н. Саду, Г. 14-930.)

82) Ако се показује мањак у наслеђеној имовини једног брачног друга, онда се пре свега овај мањак има накнадити из тековине, и само по овако допуни вредности наслеђеног иметка остала вредност ће бити заједничка тековина. (3230-74.)

83) Док има дуга, не може бити заједничке тековине. (7661-76.)

84) Не може се сматрати заједничким дугом који би теретио заједничку тековину, онај дуг, који је подигнут због лакомишљеног живота мужевљева. (К. 5148-930.)

85) Имовина, коју један брачни друг поклони другом брачном другу, само се у томе случају може урачунати у намирење захтева на заједничку тековину обдареног брачног друга, ако у даровном уговору, у овом правцу има изречног наређења или ако се из постојећих околности може утврдити та сврха и воља дародавчева, да се предмет поклона урачуна у намирење заједничке тековине.

86) Из заједничке тековине имају се сразмерно намирити посебна имања, ако заједничка тековина

није довољна да се ова посебна имања из ње потпуно надокнаде (К. 2752-930.)

87) Не може бити речи о заједничкој тековини, док није издат мираз. (К. 943-912.)

88) Само они оставински терети терете искључиво наследнике (а не и заједничко течиво) који су настали после смрти оставитељева. (Кс. у Н. Саду, Г. 265-930.)

89) Жена може тражити издавање заједничке тековине у природи, у колико је предмет тековине раздељив, у противном случају пак половину куповне цене, постигнуте на јавној продаји. (Кс. у Н. Саду, Вп. 187-922.)

90) Муж је властан да тестаментом ограничи удовичко право плодоуживања женино само до мере пристојног издржавања, али се при оцењивању те мере мора према изричитом пропику из §-а 16 зак. чл. VIII. 1840 узети у обзир и оно, што је жена добила у име заједничке тековине, односно што је од мужа наследила. (Кс. у Н. Саду, Г. 265-930.)

91) Правна природа оставинског (непокретног) иметка не може се установити на основу оптешеног исказа сведока, већ се то питање: да ли се која некретнина има сматрати дедовином или заједничким течивом, има пресудити према подацима грунтовних уписа и односних списка, као и евентуалним саслушањем грунтовних претходника (Кс. у Н. Саду, Г. 236-931.)

92) Рента установљена у тестаменту, не може се урачувати на терет заједничке тековине. (Кс. у Н. Саду, Г. 265-930.)

93) Од дана прекидња заједничког брачног живљења престаје заједница стицања и заједничко

привређивање — Док није установљено судском одлуком или ваљаним правним послом, закљученим по брачним странкама, да парнични предмети чине заједничку тековину и који њихов део припада појединој странци, дотле странке имају заједничко право на заједнички стечене предмете. — Ако се странке које су у правној заједници, не могу да споразумеју у погледу начина руковања, суд ће утврдити начин руковања, имајући у виду правичан интерес обеју странака, које су у правној заједници. (К. 4138-920.)

94) На назлову заједничке тековине брачном другу припада право својине на половину заједничке тековине. (9212-83)

95) Покретне ствари, које су заједничка тековина, за време брака могу запленити мужевљеви повериоци, ако оне потичу из мужевљеве имовине или зараде. (К. 142-99.) Види сл. 145.

96) Истина, да муж може за свога живота отуђити сву тековину, ћо ако то учини даровањем и тиме повреди право супруге на заједничку тековину, онда супруга има права да тражи, да јој обдарени у природи врати њезин део. Злу веру не треба доказивати, ако је даровање уследило између оца и сина. Жена није дужна да већ приликом даровања, за време трајања брака приговара даровању. (Кс. у Н. Саду, Г. 1323-929.)

97) За време брака мужу припада право располажања заједничким иметком са искључењем свакога права располагања од стране жене, сем случаја, ако је жена за то располагање била опуномоћена од стране мужа. (Кс. у Н. Саду, Г. 292-932.)

98) Та околност, што се муж који је племић, као земљорадник бавио замљорадњом, а касније имао млије, па је њиме, као и давањем новца у зајам, и

виноградарством умножио своју имовину, не тангира примену оног правила, да се жена племића не сматра сустојатељем. (549-906.)

99) Према томе обичају и пракси, да се у погледу имовине стечене за време брака путем научног рада или јавне службе, муж и ако није племић, има сматрати гла. стицатељем, није искључено доказивање у томе правцу, да је заоставштина или њезин део другим путем, заједно са женом прибављен, у ком случају би се та имовна вредност имала сматрати заједничком тековином. (5030-85, 7646-82, 3119 908.).

100) По брачним друговима, који припадају трговачкој и индустриској класи, за време брака стечена имовина сачињава заједничку тековину. (332-96.)

101) Код хонорациора и племића жена је сустојатељ само онда, ако је основа стицања била њезина имовина, или ако је муж признао жени право на зајед. тековину. (К. 4947-914.)

102) Нису хонорациори: манипулативни чиновници, водитељ земљ. књиге (К. 4445-931.) учитељ основне школе (К. 1157-910).

103) управитељ економије, ако нема вишу квалификацију. (К. 4219-912.)

104) Жени адвоката не припада заједничка тековина из заоштавштине мужевљеве, јер се муж има сматрати главним стицатељем (1814 905.)

105) И код хонорациора има заједничке тековине у погледу таквог иметка, који вије резултат мужевљевог душевног рада, него који је постао из прихода жениног посебног иметка. (К. 5207 916.)

106) Прихват деобне нагоде, којој је сврха уређење удовичког права, не може се сматрати одрицањем од заједничке тековине. (1664-908)

107) Правно правило садржано у 41 децизији, да, наиме, за време постојања брака ни једна страна нема права тржити од друге стране поделу или обезбеђење заједничке тековине — у смислу последњег одељка образложења те децизије — не простира се на тај случај, када брачне странке већ одвојено живе и када је већ у току бракоразводна парница (дакле парница у којој се може тражити подела заједничке тековине.) У овом случају могу се употребити сва она расположења за обезбеђење, која су по закону дозвољена у погледу осигурања каквог спорног потраживања. (Кс. у Н. Саду, Вп. 187-922.)

108) За време трајања брака ни један брачни друг нема права да од другог брачног друга захтева поделу или обезбеђење заједничке тековине. (П. О. 11., 41-89.)

109) Брачне странке могу споразумно и за време постојања брака, и више пута поделити заједничку тековину, али то не може ићи на штету оних поверилаца, чија је тражбина већ постојала пре извршене поделе. (Н. О. 417.)

110) Заједничко тајство може тражити само брачни друг или овај који има у томе погледу уговор или најзад, онај који се удружио искључиво у сврху заједничке зараде. Небрачни одношај сам по себи још не искључује то, да се тражи пред судом противна вредност онога рада, који је једна странка извршила у корист друге странке и то не с обзиром на ванбрачни одношај (Кс. у Н. Саду, Г. 1689-925.)

111) Околност, да је жена свога мужа напустила, псовала га и само три месеца живела с њим, не повлачи за собом губитак права на заједничку тековину, без обзира на то, да ли је она у времену мужевљеве смрти живела с њим у брачној заједни-

ци или не, и без обзира на кривицу. Ове околности би имале утицаја онда, кад би у питању било удовичко право супруге. (Кс. у Н Саду, Г. 783-931.)

112) Ако је међу брачним странкама у току бракоразводна парница, тражбину у погледу заједничке тековине може ма која брачна странка остварити и посебном парницом и у овом случају се не може одбити тужба ради досуђења заједничког течива, са разлога преурађености. (К 2969-925.)

113) Заједничка тековина може се установити тек пошто је покренута бракоразводна парница и брак разведен. (Кс. у Новом Саду, Г. I. 213-934.)

114) Путативан брак за добронамерну странку има дејство ваљаног брака. (К. 737-927.)

115) Подели заједничке тековине има места само по престанку браку. (Кс. у Н. Саду, Г. 617-932.)

116) Заједничка тековина се не може тражити док постоји брак (Ас. у Новом Саду, Г. 18-932.)

117) Право на заједничку тековину не може се остварити на поједине предмете, већ на разлику, која се показује у имовном стању приликом склања и престанка брака. (8295 94.)

118) Ако је бракоразводна парница у току, права у погледу заједничке тековине могу се остварити било у самој бракоразводној парници, било у посебној парници. (Кс. у Новом Саду, Г. 453-31.)

119) У погледу заједничке тековине, споразум могу склапати само брачни другови, а не наследници једног брачног друга који је још у животу. (Кс. у Новом Саду, Г. 886 930.)

120) Онај, ко тражи неку имовину под насловом заједничке тековине, дужан је да докаже, да дотична имовина потиче из заједничке тековине. (1472-83.)

121) Право на заједничку тековину спада у породично и имовно право, и као такво није наследне, него облигационо-правне природе; остваривање овога права има се вршити посебном парницом, ван оквира поступка нормирања у зак. чл. XVI:1894 и ван упућивања на спор, заснованог на § у 84. и. з. Но § 70 цитираног закона не може се применити на остварење захтева на зај. тековину. (К 2288 904.)

122) Ако брачни друг један део свога имања пренесе на свога брачног друга под насловом заједничке тековине, овај који је добио то имање одговара до висине вредности тога имања за дугове преноситељеве, који су у времену преноса већ постојали, јер право на заједничку тековину не постоји дотле, док нису исплаћени дугови преноситељеви. (К. 6024-78.)

123) Неморални живот не може утицати на право на заједничку тековину (Кс. у Новом Саду, Г. 565 928.)

124) Захтев на заједничку тековину не може се остварити према добронамерном купцу који се уздао у земљу књигу. (К. 3254-925.)

125) Та околност, што међу странкама постоји заједница, не спречава укидање сувласништва брачних странака. (Кс. у Новом Саду, Г. 30-923.)

Види сл. 26.

126) Подела заједничке тековине по родитељима, у колико она вређа нужни део, нема дејства према овлаштенима на нужни део. (К. 5609-928.)

127) Поклон, који вређа заједничку тековину, оштећени брачни друг може само онда напasti, ако његов захтев не налази покрића у имовини другог брачног друга. (К 1675-923 – 6627-928. Н. О. 735.)

128) Одрицање од заједничке тековине уз не знатну противредност, даје право десцендентима, да исто нападну, у колико им то врећа њихов нужни део (Кс. у Новом Саду, Г. 536-934.)

129) Када мати потпише уговор којим је њен муж утужене некретнине даровао деци, има се сматрати, да је мати пристала да се и евентуално њезин део по праву заједничке тековине, препише на децу. Наследници матере не могу овај чин њихове правне претходнице напasti, већ једино могу тражити свој нужни део. (Радило се о деци из првог брака.) (Кс. у Новом Саду, 236-931.)

130) Удовица која је на оставинској расправи прихватила мужевљев тестаменат, којим јој је установљено плодоуживање на читаву заоставшину, уз изјаву, да нема никаква даља захтева, — нема права да тражи заједничку тековину, ни онда, ако је суд неважним прогласио мужевљев тестаменат. (Кс. у Новом Саду, Г. I. 530-933.)

131) Удовица, која се на оставинској расправи задовољи са удовичким правом уживања, и не стави захтев у погледу заједничке тековине, има се сматрати, да се одрекла права на заједничку тековину. (Кс. у Новом Саду, Г. 688-933.)

132) Ако муж непосредно пре своје смрти преда своме синовцу некретнине које стоје само на мужевљевом имену, а сачињавају заједничку тековину брачних странака, задржавши за себе и своју жену доживотно право плодоуживања, које је грунтовно осигурено, те жена после смрти свога мужа, па све до своје смрти не учини никакве кораке, да би остварила своје право на заједничку тековину, иако је путем грунтовне власти извештена о предаји ње-

зиног дела заједничке тековине, тада се има сматрати, да је и жена пристала на предају заједничке тековине, услед чега ни њезини наследници (побочне линије) не могу тражити установљење заједничке тековине односно права на наслеђивање. (Кс. у Новом Саду, Г. 120-924.)

133) Тиме, што је жена пристала на то, да се некретнине за које тврди да сачињавају заједничку тековину, расподеле међу мужевљевим наследницима, а њојзи осигура само доживотно плодоуживање, жена се одрекла права да из тих некретнина ма шта тражи са назива заједничке тековине (Кс. у Новом Саду, Г. 938-31.)

134) Одрицање од права на заједничку тековину може бити не само изречно, него и ћутке, кон клудентним чињеницама. (К. 2926-926.)

135) Брачни другови могу своја брачна права на заједничку тековину нормирати и супротно од закона, и тога права могу се и одрећи, но ипак у погледу такве заједничке тековине, која је у времену одрицања, за време заједничког брачног живљења стварно већ стечена: одрицање не може да врећа нужни део десцендената. (Н. О. 298.)

136) Одрицање од заједничке тековине само у толико може да ограничи нужни део који припада десцендентима, што одрицање од заједничке тековине, која је у времену одрицања већ постојала, не може да врећа нужни део десцендената.

(857-906 Н. О.)

137) Када брачни другови у заједничком и међусобном тестаменту нареде, да у случају смрти ма којег брачног друга цела имовина прелази на децу, оптерећена доживотним уживањем у корист пре-

живелог брачног друга, онда преживели брачни друг не може остваривати свој захтев на заједничку тековину. (К. 2882-910)

138) Ако оставитељева удовица и нисходни наследници, на оставинској расправи моле, да се заоставшина преда нисходним наследницима неподељена, у једнаком срезмеру и оптерећена удовичким правом, а о заједничкој тековини на расправи у опће није било говора: наследници могу, поред њихове опћенито учињене изјаве да траже ограничење удовичког права, али — у недостатку изречног одрицања — и удовици оживљава право на остврење захтева на заједничку тековину, за тај случај, ако наследници траже ограничење удовичког права. (К. 5163-910).

139) Десценденти не могу напasti одрицање од права на заједничку тековину, ако се то одрицање десило још почетком брака, када још није било заједничке тековине. Ако је у времену одрицања већ постојала заједничка тековина, то одрицање се сматра поклоном и овлашћени на нужни део могу да потражују свој нужни део. (Кс. у Н. Саду. Г. 500-932).

140) Из чињенице, да мати није остваривала своја права према своме дедету, не излази, да се она одрекла тих права и према трећим лицима, за случај смрти свога детета у добу малолетства. (Н. О. 244 од 16 V-1899 број 7102)

141) Остављач, који има деце из два брака, располагао је у своме тестаменту и са оним делом заједничке тековине, која би припадала жени из првог брака, а по њезином праву деци из првог брака И ако мужевљово наређење гласи, да сва деца — из оба брака — имају једнако наследити, наједнако се

има поделити само онај део заоставшине, који не припада жени из првог брака као заједничка тековина. (Кс. у Новом Саду, Г. 387-930).

142) Ако посебна имовина пропадне услед пожара, то иде на штету брачног друга чија је посебна имовина, и њезина вредност се не може узети у рачун при установљењу зај тековине. (К 2648 907).

143) Спор ради остврења заједничке тековине, не може се забележити у земљ. књизи. (Кс Нови Сад, Г. 428-935).

144) За стара и доселост у погледу имовине која сачињава заједничку тековину, почиње тећи тек са престанком брака. (Кс. 222 913 – 3574-33).

145) Имовина, коју брачни другови стеку за време трајања брака, јесте заједничка тековина, у погледу које, за време брака, право руковања и располагања припада оном брачном другу, из чије посебне имовине или посебне зараде или трговинског односно индустијског предузећа потиче. Само приликом развода брака може по закону да наступи случај, да један брачни друг односно његови наследници имају захтев на заједничку тековину, у погледу имовине коју је за време брака стекла друга брачна страна. Док дакле постоји брак, у колико се током принудног извршења, вођеног против мужа, заплени такова имовина, која сачињава заједничку тековину и у погледу које жени припада право руковања и располагања, жена може с правом да тражи излучном тужбом, да се од заплене разреши та заједничка тековина. (Кс. у Новом Саду, Рев. II. 127-935)

Заједничка тековина је она имовина, коју брачне странке за време постојања брака, док живе у брачној

заједници, прибаве било посебно, било заједнички, осим оне имовине, коју је један брачни друг добио под правним насловом наследства или поклона. Ова потоња имовина сачињава посебну имовину дотичног брачног друга. Дакле све оно, што није посебна имовина једног брачног друга, то је заједничка тековина.

Установа заједничке тековине заснована је на томе, да брачни другови — ако нису племићи или хонорациори — својим заједничким радом доприносе умножавању њихове имовине, па је зато право и правично, да брачне странке овај плус њихове имовине после престанка брака између себе поделе.

Док код племића и хонорациора нема заједничке тековине, јер се муж сматра главним стицатељем, на његову делатност се своди повећани део имовине, зато ни нема права жена да тражи удела. Но и код хонорациора и племића жена је стицатељ, ако је основа стицања била њезина имовина или ако је муж признао жени право на заједничку тековину. (К. 4947-914.)

Ако је жена хонорациор, онда по њој стечено имање није заједничка тековина. Исто то важи и онда, ако су оба брачна друга хонорациори.

Хонорациори су: дипломирани јавни чиновници, адвокати, лекари, уметници и у опште они који имају факултетску спрему.

Заједничку тековину у првом реду наслеђују деца умрлог брачног друга; ако пак нема деце онда други брачни друг; а само ако нема брачног друга, онда аспциденти.

Заједничка тековина се ствара из:

1) природних и грађанских плодова целокупне имовине (посебне имовине, мираза и заједничке тековине)

оба брачна друга, убраних за време брака;

2) зараде брачних другова било од посебног било од заједничког рада;

3) тековине за време брака било којег брачног друга, прибављене теретним правним послом;

4) оно, што је вољом брачних странака или трећих лица постало заједничко;

5) инвестиције у посебно имање, учињене за време брака, као и отплата посебног дуга; и

6) имовине, постале услед срећног случаја, наступилог за време брака, на пр. нађено благо, згодитак (у колико срећка није купљена пре брака.)

III. Мираз.

146) Док се ваљаност брака има пресуђивати по прописима материјалног права онога места, у којем је склопљен брак, дотле се *обавеза на давање мираза* пресуђује по материјалном праву које важи у месту сталног становља родитеља, и онда, ако је у месту склапања брака друго материјално право у важности, него што је у месту сталног становља. По угарском приватном праву, у недостатку другог споразума родитељ није дужан дати мираз. (К. 4006 917, Н. О. 413 — Кс. у Н. Саду, Н. Г. II. 853-934.)

147) *Миразом* се има сматрати не само она имовина, која се преда мужу у циљу олакшавања брачних терета, него и она имовина, која је дата изречно као мираз. (Кс. у Н. Саду, Г. 898-932.)

148) За ону имовину, која се мужу преда изрично као мираз, прећутно је изражено и то, да је та имовина мужу дата ради лакшег снашања брачних терета. (Кс. у Н. Саду, Г. 898-932.)

149) Мирац је и она свата, која је мужу дата у

сврху исплате његових дугова (К. 2404-930.)

150—56) *Предмета мираза* могу бити: готов новац (7066-78); — покретне ствари (21186-83); — теле, жито, пасуљ, кукуруз, сено, слама, сланина, дрво (36369 85); вино (24894 86); — некретнина (93905-86); — коњи, кола (32364 85); стока (11909-79).

157) Правна природа мираза не искључује то, да предмет мираза пређе у мужевљеву својину, према томе миразом се имају сматрати и оне некретнине, које су грунтовно преписане на вереника, ако је несумњиво доказано, да су те некретнине изрично дате као мираз. (Кс у Н. Саду, Г. 33-926.)

158) Не искључује постојање мираза, ако је некретнина — (предмет мираза) — предата у посед жени, а не мужу. (Кс. у Н. Саду, Г. 657-932.)

159) Нема таквог правног правила, које би прописало, да се предата вредност само онда може квалификовати миразом, ако то странке, односно предатељ изрично означи као мираз. Квалификација се мора извршити према резултату доказног материјала односно према установљеном чињеничном стању. (Ас. у Н. Саду, као ревиз. суд Г. 37-929.)

У погледу сврхе предаје, мора се приметити, да увек мора бити изречна сврха, да се допринесе олакшању брачних терета. То је после сасвим споредно, хоћели се при склапању правнога посла о миразу употребити израз: „мираз“, „олакшица за сношење брачних терета“ или који други слични израз. Ово се правило мора успоставити зато, јер посебно имање женино од мираза дели само сврха, и јер се не може дозволити, да се један имовни предмет из имовине која сачињава мираз — различим фикцијама, претпоставкама и закључивањем пренесе у посебно имање жене.

160) Ако родитељи после венчања своје кћери, предаду некретнину своме зету с том изјавом, да је то мираз њихове ћерке, који служи као наследство: на карактер мираза те некретнине не утиче та околност, што је земљишни пренос извршен у облику купопродајног уговора, у коме муж и жена фунгирају као купци. (К. 1299-912.)

161) *Захтев на издавање мираза* припада и мужу, и онда, ако онај, ко је примио обавезу на давање мираза, није мужу обећао давање мираза. Наиме, плодоуживање мираза за време брака припада мужу, услед чега је он, као плодоуживалац овлашћен, да поведе парницу ради издавања мираза, против лица, које се обавезало, да ће дати мираз (К. 4766-914).

162) Издавање мираза може тражити муж на основу свога права плодоуживања, а жена на основу свога права власништва. (К. 10018-904, 4766-914).

163) Захтев на издавање мираза, није наследни наслов. (Кс. у Новом Саду, Г. 249-934.)

164) По тач. б.) § а 22 зак. чл. VII. 1886 кад супружни или заручници склапају правни посао, којим едан од њих власништво или уживање непокретног свог иметка, ма под којим правним насловом, дакле и као мираз преноси на оног другога, за ваљаност тога правног посла тражи се јавнобележничка исправа. (Кс. у Новом Саду, Г. 53-921.)

165) Ако мираз не даје жене, него друго лице, онда за ваљаност тога правног посла није потребна јавнобележничка исправа. (К. 854-916.)

166) За ваљаност давања мираза по §-у 21 стараг јавнобележничког закона, није потребна јавнобележничка исправа. (Кс. у Новом Саду, Г. 657-931.)

167) Закон не искључује доказивање примопредаје мираза, са сведоцима. Али, ако се примопредаја жели доказати исправом, § 21 зак. чл. VII. 1886 то везује за јавнобележничку исправу. (Кс у Новом Саду, Г. 898-932.)

Види § 52. новог закона о јавним бележницима.

168) Покретне ствари, које је муж купио, док је још био момак, не постају миразна својина жене, тиме, што је њихова куповна цена исплаћена из жениног мираза. Предајом мираза — готовог новца — овај је прешао у мужевљеву својину, и овим новцем прибављене покретне ствари, постале су власништво мужевљево. (К. 631 903.)

169) Право својине на супстанцију мираза, ако то давалац мираза није задржао за себе, прелази на жену. (К. 8101-926.)

Мираз је својина женина и за време брака, и по престанку брака има се безусловно издати жени, и то ако нема заједничке тековине, у целости из мужевљевог посебног иметка, док ако има заједничке тековине, мираз се у првом реду има одбити од заједничке тековине, па тек онај део заједничке тековине, који остане по одбитку мираза, има се поделити брачним странкама. (К. 5868-909.)

170) Са миразом располаже жена уз одржавање права плодоуживања мужевљевог. (К. 143-910.)

171) Не може бити речи о заједничкој тековини, док нису намирени оставински терети: а мираз је оставински терет. Пре исплате мираза, не може се удовици досудити заједничка тековина; а ако се ипак досуди, тиме је делом подмирен њезин мираз, и из оставине може да тражи само неподмирен део њезиног мираза. (К. 943-912.)

172) Ако је предмет мираза новац или потрошна ствар, ова додуше прелази у својину мужевљеву, али само за време постојања брака и уз обавезу враћања. (К. 132 906.)

173) Правно је правило, да миразом располаже муж, а не жена, према томе обавеза коју је примила на себе жена — тужена — наиме, да ће извесну своту исплатити, кад буде од свога оца добила мираз, нема правног дејства, и из те обавезе тужитељица не може за себе изводити никаква права, јер је тужена тако нешто обећала, што она није могла извршити, пошто са миразом не располаже она, док постоји брак. (Ас. у Н. Саду, као рев. суд Г. 1927-926.)

174) Мираз се не може употребити на лечење жене, васпитање деце и друге породичне потребе. (К. 4044 908 — 2194-912)

175) Ако муж не докаже, да је жена дала свој пристанак, да се њејин мираз употреби на трошкове око њезиног лечења: после смрти женине, муж је безусловно дужан да изда мираз, јер трошкови лечења терете мужа. (К. 2194-912.)

176) Без жениног пристанка, муж је само онда овлашћен да употреби мираз на трошкове око лечења своје жене, ако се ти трошкови не могу покрити из прихода његове имовине и зараде; иначе те трошкове је дужан да сноси муж из своје имовине, јер је муж дужан да даде лечити своју болесну жену. (К. 782-916.)

177) Правно је правило додуше, да од родитеља примљени мираз сачињава имовину од гране и да се мираз као такав — ако жена умре без деце и тестамента — враћа на онога живога родитеља, од кога је и потекао, али сталном судском праксом

је утврђено и то правило, да муж није дужан да врати мираз, ако га је жена својевољно потрошила на своје лечење (Кс. у Новом Саду, Г. 249-934).

178) Муж је од своје жене добио на име мираза економске животиње. Изречено је: и ако ове животиње већ нису постојале приликом смрти жене, муж је дужан, да жениним наследницима накнади вредност тих животиња, јер употребом (продажом) упитних животиња, муж није стекао право својине на њихову вредност, него је ову, у супстацији измењену вредност био овлашћен, да само за време брака задржи у сврху плодоуживања. (К. 5097-901).

179) У случају прекида брачне заједнице може се тражити враћање мираза, ако су се брачне странке тако споразумеле у брачном уговору. (К. 274-930).

180) Муж мора издати мираз чим доспе његово издавање и то без одбијања било каквих брачних издатаца. Ови се само онда могу подмирити из мираза, ако их муж није могао покрити из прихода своје имовине и зараде. (Кс у Н Саду, Г. 862 930).

181) После смрти жене, мираз не прелази у својину мужа, него прелази на жене наследнике. Ако је мираз само уговорен, а још није био предат, и право наплате прелази на жене наследнике. (Кс. у Новом Саду, Г. 45 931). — Мираз дат у готовом новцу, има се вратити у готовом новцу. (К. 100-913).

182) Истина, да се мираз има вратити само кад престане брак, али нема правног прописа, који би забрањивао и друкчији споразум странкама.

(Кс. у Новом Саду, Г. 862-930).

183) Кад умре жена, њезин мираз прелази на њезиног дете као наследника, зато муж није дужан

да изда мираз жениној матери (Кс. у Новом Саду, Г. 570-931).

184) После смрти мужевљeve, жена је овлашћена, да тражи враћање мираза, од кога времена с правом може тражити законску затезну камату на капитал мираза. (К. 4626 912).

185) Мираз се не може тражити натраг, ако је муж у своме тестаменту оставио својој жени већу вредност, него што је мираз. (К. 2904 884).

186) Мираз се враћа на ону граву од које потиче, а само онај мираз прелази на мужа, који сачињава женину тековину. (К. 763 910). — Враћање мираза се не може тражити због грубе неблагодарности. (К. 7431-904).

187) Повратак покретних ствари, које сачињавају мираз, може се тражити после смрти жене или приликом развода брака, само у колико оне постоје у природи. Муж се само онда може осудити на накнаду њихове вредности, ако је у томе погледу примио обавезу. (К. 7442-883).

188) Повратак мираза — у недостатку друкчијег споразума — у првом реду се може тражити само у оној каквоћи, у којој је предат, и према томе вредност мираза, који се састоји из покретних ствари, жена је овлашћена да тражи од стечајне масе, која ступа у мужевљeve обавезе, ако је муж те покретне ствари отуђио или потрошио у своје сврхе или су оне узете у стечајну масу. (К. 1554-903).

189) Повратак мираза у готовом новцу може се тражити само од мужа. У томе случају дакле, када је муж унутрашњи члан кога јавног трговачког друштва, жена која тражи враћање мираза, као приватни поверилац мужевљев, може да остварује

само захтеве предвиђене у §-у 95 трговинског закона, а против друштва нема право на захтев мираза. Та околност пак да је муж, примљени мираз инвестирао у имовину јавног трговачког друштва, не даје жени право на тужбу против друштва, на наслову мираза. (К. 6359-884).

190) Из стања ствари призивнога суда и из чињеничног стања ствари I степене пресуде, прихваћеног од призивног суда, излази, да су упарничене странке брачни другови, и мада одвојено живе, њихова брачна веза није разрешена судском пресудом, и да је жена, покретне ствари које су предмет парнице, донела у мужевљеву кућу приликом удаје. Поред оваквог стања ствари, пошто је правно правило, да за време постојања брака жена не може од мужа тражити враћање мираза, намеће се то питање, да ли се те ствари имају сматрати жениним посебним иметком или миразом? које је правно питање предмет ревизије. Споменуте ствари: намештај, постељина, посуђе за јело и пиће, — све су такове, које не служе искључиво женином употреби, него употреби оба брачна друга, следствено томе имају се сматрати миразом. (К. 466-902).

191) После женине смрти, ако из брака нема деце, обећање мираза је изгубило законом предвиђену сврху, јер више не може бити говора о супружанској обавези на издржавање деце из брака нити, о олакшању трошкова, везаних са брачном заједницом. (К. 68 914).

192) Мираз терети сву имовину умрлог мужа, како ону посебну, тако и стечену за време брака. (Кс. у Новом Саду, Г. 280-926).

193) У колико није противно уговорено, оси-

турање мираза се не може тражити за време трајања брака. (К. 5055-909).

194) Околност, што остављачева удовица, на оставинској расправи зије споменула свој захтев у погледу мираза, не може послужити основицом за установљење тога, да се удовица одреслала мираза, јер захтев на враћање мираза није наследни захтев и остварање тога захтева не спада у оквир оставинског поступка. (К. 943-912).

195) Нема таквог правног правила по коме се има сматрати, да се жена одрекла свога мираза тиме, што у бракоразводној парници није остварила свој захтев на мираз. (К. 782-916).

196) Кад се не склопи намењавани брак, тада није испуњен услов, за чије је испуњење било везано давање мираза унапред, услед чега је прималац мираза, заручник дужан ономе вратити унапред примљени мираз, од кога га је добио, и то у таком стању, у каквој је био приликом предаје. (Кс. у Новом Саду, Г. 33 926).

197) Припад од животиња датих као мираз, припада мужу. (К. 2917 918).

198) Апанажа се сматра као камата неког идеалног капитала; како пак користи које потичу из мираза ужива муж без обавезе на повратак, муж није дужан да примљену апанажу врати. (К. 554-913, — Н. О. 414). — Мираз не спада међу пршодне дарове, који се не могу побијати с обзиром на пропис број 1 §-а 3 Закона о побијању правних дела ван стечјаја. (Кс у Новом Саду, Н. Г. II 731-934).

* * *

МИРАЗ је она имовина, коју жена или с обзиром на жену неко други, на име мираза преда или обећа мужу у сврху лакшег снашања брачних терета.

По Угарском приватном праву — у колико нема другог споразума — родитељ није дужан да својој ћерци дâ мираз. Док по Аустр. грађ. законику (§§ 1220—1223), родитељи односно деда и баба с обе стране, дужни су да даду мираз који одговара њиховом положају и имовини, осим ако се ћерка односно унука уда без њихова знања и против њихове воље.

Предмет мираза може бити сваковрсна ствар: по-кртна и непокртна, надаље свако имовно право, само је потребно, да предмет мираза доноси користи,

Мираз који се састоји из новца или других по-трошних ствари, прелази у мужевљеву својину, док на некретнине и на непотрошне ствари, муж добија само право плодоуживање. Ово плодоуживање некретнине може се земљишнокњижно осигурати.

Мираз се може дати у свако време: пре, приликом или после склапања брака.

Мираз може дати свако, сем мужа, а добија га муж.

Док постоји брак — ако се странке нису противно споразумеле — *враћање* мираза се не може тражити, па ни онда, ако брачне странке стварно одвојено живе. Престанком брака може тражити враћање мираза онај, који је дао мираз или његов наследник, а може га тражити од мужа, од његових наследника, или од онога, коме је муж поклонио своје имање. Но, ако није жена дала мираз, већ неко други с обзиром на жену, онда се сматра, да је супстанција мираза женина, па га у овом случају она може тражити, осим случаја, ако је давалац мираза задржао себи право на супстанцију мираза (т.зв. придржани мираз).

Женини наследници могу тражити враћање мираза, ако иза жене имају право законског наслеђивања, у по-гледу чега одлучује порекло имања. Ако се на име ми-

раза дâ не имовина од грane, онда га женини наследници не могу тражити, јер стечена добра, по постојећем реду наслеђивања, припадају мужу као наследнику.

Онај, ко тражи враћање мираза, мора да докаже осим количине мираза, само то, да је мираз предат мужу у руке.

Жена се може одрећи мираза, може га оставити мужу, у коме случају женини наследници не могу тражити враћање мираза.

Овде ваља споменути и *апанажу*, под којом се разуме повремено давање, које жена или с обзиром на жену, друго лице обећа мужу, ради лакшег снашања брачних терета. Апанажа се сматра као камата једног непредатог, задржаног, идеалног капитала, коју ужива муж без обавеза враћања.

IV. Награда за верност.

199) Законска основица је награде за верност, која припада брачном другу на основу закона или уговора — као што то доказује и сам назив њезин — брачна верност, зато у случају неверства, губи право на ову награду жена, која би иначе била овлашћена на награду за верност. (К. 9818-977.)

200) У случају браколомства жена губи уговорну награду на верност (К. 1393-84.)

201) Награда за верност, и онда ако је уговорена, може се тражити само после смрти брачног друга (К. 751 87); у случају развода брака не може се досудити. (К. 4055-86.)

202) Награда за верност сачињава искључиво дуг мужа, и тако она не терети ону половину имовине, коју добија жена на име заједничке тековине. (К. 5982-916.)

203) Не може тражити награду за верност она жена, која је намерно и тешко повредила брачну верност. (К. 7415 929.)

204) Награду за верност може да тражи жена после престанка брака, ако зато није међувремено постала недостојна. (К. 4547 913.)

205) Награда за верност може се тражити из ма какве мужевљеве имовине. (К. 869-970.)

206) Уговорна награда као оставински терет, у првом реду терети стечено имање. (К. 20238-881.)

207) Уговорна награда за верност има правну природу поклона, и зато не може да вређа нужни део десцендената. (К. 2678-905.)

208) На награду за верност може се рачунати камата од дана тужбе, јер је то бескаматна тражбина, а тек подношењем тужбе постаје платива. (К 1291-92.)

* * *

Награда за верност је двојака: законска и уговорна (писмена).

Законска награда је онај новчани износ, који за случај престанка брака припада жени из мужевљеве имовине, као награда за конзумирање брака. Главни је услов за тражење награде, да брак буде — не само склопљен, него и консумиран.

Зак. награда је код магната 400 фор. -- код племића 200 фор. — а код неплемића 40 фор. Ако се жена више пута уда, после сваког каснијег брака може да тражи само половину оне свете која јој је припадала после ранијег брака.

Право на законску награду не застарева.

Законска награда доспева: кад престане брак, кад путативан брак буде проглашен неваљаним, кад странке

буду растављене од стола и постеље, или кад је брачни друг проглашен умрлим.

Жени не припада законска награда:

а) ако је муж жени тестаментарно више оставило, него што је награда; и б) ако је жена изгубила право на зак. награду; а губи га:

1) ако га се одрекла; 2) ако је склопила брак са блиским рођаком, знајући ову околност; 3) ако је извршила браколомство (али ако муж с њоме настави брачно живљење, жена не губи награду); 4) ако намерно и тешко повреди брачне дужности; 5) ако је иза свога мужа наследила стечену имовину, која премаша законску награду за верност; и 6) ако је уговорена била уговорна награда, па се она може с успехом остварити.

* *

Уговорна награда за вредност је онај имовни предмет, који за случај престајања брака један вереник или брачни друг или ма ко други, уговори у корист другог вереника или брачног друга, за извршење брака.

Уговорна награда се може уговорити и усмено, само ако је уговорају вереници или брачни другови, уговор је везан за јавнобележничку исправу.

Разлика између законске и уговорне награде је дакле у главноме у томе, што законску награду може дати само муж, а уговорену ма ко, — и што предмет уговорне може бити не само новац — као код законске награде — него сваки имовни предмет.

ИМОВНИ ОДНОСИ БРАЧНИХ ДРУГОВА У ОПШТЕ.

209) Из појма доживотног плодоуживања на некретнине, уговореног у корист брачних другова, излази, да право плодоуживања припада у целости преживелом брачном другу, пошто је ово овлаш-

ћење јединствено, па је зато искључено ограничење плодоуживања док је у животу ма који од брачних странака. (К. 3983-904.)

210) Правно је правило, да у случају, када више особа имају право плодоуживања на једну не-кретнину, смрћу једног корисника, његов део не прирасте осталим корисницима, осим ако је друкчије уговорено, или ако се ради о корисницима који су брачни другови. (Ас. у Новом Саду, Г. 993-930.)

211) Правно је правило до душе, да муж може од своје жене тражити вредност корисних инвентиција, уложених у женину некретнину, али за пољски рад, извршен у кругу породице, који иначе резултира приход, брачни другови и чланови породице, не могу тражити посебну награду. (К. 4678-913.)

212) Ако правни посао о поклону некретнина, склопљен међу брачним друговима, није садржан у јавнобележничкој исправи, има места парници ради брисања због оригиналне неваљаности. (К. 1682-914.)

213) Имовна потраживања међу брачним друговима — осим оних који потичу из посебне имовине брачних другова — не могу се остварити пре престанка брачног односа, и према томе међу њима нема места ни позиву на полагање рачуна. Муж не може од своје жене тражити обрачун о послатим јој свотама, ако не докаже, да је ове жени послала уз обавезу обрачуна, и да их је жена примила са оваком обавезом. (К. 8969 905.)

214) Правно је правило, да сваки брачни друг слободно располаже својом посебном имовином. Из овога права слободног располагања излази, да сваки брачни друг, без обзира на другог брачног друга може подићи и квитирати на њега спадајући део

куповне цене продате некретнине која сачињава њихову заједничку имовину, и ако је један брачни друг подигао њему припадајући део куповне цене продате заједничке некретнине, поверилац овог брачног друга, не може тражити намирење из куповне цене која припада другом брачном другу, ни онда, ако је овај имао знања о постојању дуга. (К. 775-904.)

215) У погледу заједничке имовине, прибављене по брачним друговима са тим определењем, да она служи брачним друговима за време трајања брака, не може се тражити укидање имовне заједнице, док траје то определење. (К. 669 919.)

216) Закон о пунолетности није ставио ван снаге зак. чл. XXIII. из 1874 о пунолетности женских лица (Кс. у Новом Саду, Рек. 255-937.)

217) Ако муж прекине заједничко брачно живљење и напусти заједнички стан, који је у својој кући одредио за сврху заједничког брачног живљења: дужан је, наспрот права својине које му припада на његову посебну имовину, да трпи, да овај стан употребљава његова жена до судског развода брачне везе, односно до судског прекида заједничког брачног живљења. (Бп Т. 1421-913.)

Правни послови међу брачним друговима.

218) Ако намира брачних странака није склопљена у смислу §-а 22 зак. чл. VII: 1886 пред јавним бележником и ако је услед тога нагода неважна, ипак је странка, која је на основу таквог уговора нешто добила, дужна то вратити противној страници. (Кс. у Новом Саду, Г. 42-924.)

219) У случају §§-а 15. 17. и 18. зак. чл. XXIX: 1886, надаље §§-а 6 и 7. зак. чл. XXXVIII: 1889, као

и у случају тач. б) §-а 15 зак. чл. XVI: 1891, пренос некретнина између брачних другова, или признање преноса или тога да се приликом састављања грунт, улошка или приликом грунтовног преиначења не-кретнина требала пренети на другог брачног друга, — само се онда може узети у обзир, ако је правни посао сачињен у јавнобележничкој исправи. (Кс. у Новом Саду, Г. 99-1926).

220) По брачним странкама склопљени уговор, којим се жена одриче свог удовичког права уживања, као уговор, који нормира имовне односе брачних странака, у смислу тач. а) §-а 22 зак. чл. VII: 1886 год. само је онда ваљан, ако је закључен пред јавним бележником. (Ас у Новом Саду, Г. 190-920).

221) Нема потребе, да се купопродајни уговор састави у јавнобележничкој исправи, ако брачни друг не склапа уговор са другим брачним другом у своје име, већ продаје некретнину као пр. и зак. тутор своје малолетне деце. (К, 6375-935).

222) Брачни другови могу међусобом нормирати брачно-имовно правне односе, у колико се они не кося са добрым моралом или са моралном садржином брака. (К. 1932-907; 4605 912).

223) Ваљан је уговор склопљен међу брачним друговима у предмету уређења спорних имовних односа за случај развода брака. (К. 4883-933).

*

По судској пракси, споразум брачних странака уписан на развод брака, као такав, који се кося са добрым моралом, није подобан судске заштите, дакле безвредан је; док се ваљаним и вредним сматра споразум брачних другова у погледу имовних питања за случај развода.

224) Зајам, који подигну брачни другови, има се сматрати заједничким дугом. (К. 2649-914).

225) За ваљаност одрицања од супружанског наслеђивања, према брачном другу, потребна је јавнобележничка исправа. (К. 2946-911).

226) То утаначење, садржано у брачном уговору, састављеном уз одржање формалних захтева за наследни уговор, да, у томе случају, ако жена умре без деце, пре истека 10 година од склопљеног брака, цео мираз прелази на женине родитеље, или ако ови раније умру, на њезине побочне сроднике, јесте у корист ових закључен правни посао; следствено томе жена, не може у погледу овога мираза, без пристанка ових склапати наследни уговор у корист свога мужа. (К. 2234-912.)

227) Брачни другови могу већ унапред нормирати своје имовно правне односе и то на цело време трајања брака, и могу се унапред ваљано одрећи оних имовних захтева, који би по закону иначе припали једном или другом брачном другу за случај престанка брака. (4605-912.)

228) Недостатак јавнобележничке пуномоћи замењује прихваташе уговора закљученог по другом брачном другу. (К. 1051-915.)

229) Наследни уговор склопљен између брачних другова међусобно, а у којем је садржано и давање у корист неке треће особе, не може се опозвати једнострano, без пристанка те треће особе, под претпоставком, да је та трећа особа тај уговор прихватала. (Кс. у Новом Саду, Г. 109-931.)

Поговор.

Због малог формата ове књижице, нисмо могли да на појединим mestима цитирамо писце, чија смо дела употребили при изради ове књижице, па стога овде напомињемо, да смо се користили овим делима:
 Др. Карло Сладић: Приватно право;
 Др. Карло Сладић: Приватно-право, судска пракса од 1901—1927 год ;
 Др. А. Фодор: Приватно право;
 Др. Злински-Рајнер: Приватно право,
 Др. Ф. Рафаји: Приватно право;
 Бода Винценти: Судска пракса;
 Др. Ст. Освалд: Лексикон грађ. прав. случајева;
 Др. М. Штауд: Збирка правних прописа уг. прив. права; и
 Др Н. Игњатовић: Збирка судских одлука I-XVIII.

32571

Збирка судских одлука виших судова Краљевине Југославије, месечни часопис.

Уредник и власник: Др. Ника Игњатовић, касациони судија у Новом Саду. Годишња претплата Динара 120, а за судије, судске и адвокатске приправнике Дин. 60.

Мала збирка судске праксе:

Свеска 1. Судска пракса из области брачнога права. — Цена 13 динара.